

Załącznik do Uchwały Nr XXXV/222/18

RADY GMINY SKRWILNO

z dnia 25 kwietnia 2018 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE SKRWILNO
NA LATA 2018 – 2020**

**Gmina
Skrwilno**

Skrwilno, kwiecień 2018

Spis treści:

1. Wprowadzenie	2
2. Uwarunkowania prawne	2
3. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej	3
4. Czas realizacji programu	4
5. Odbiorcy programu	4
6. Cele główne i szczegółowe	5
7. Przewidywane efekty programu.....	5
8. Realizator programu	5
9. Zadania w zakresie wspierania rodziny	5
a) Pomoc i wsparcie asystenta rodziny	6
b) Poradnictwo specjalistyczne	7
c) Pomoc w formie rodzin wspierających	7
d) Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej	7
10. Źródła finansowania	7
11. Monitoring i ewaluacja	8

I. Wprowadzenie

Rodzina jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin ze strony państwa, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe.

Dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, naturalna rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

Obok rodzin funkcjonalnych, istnieją rodziny dysfunkcyjne, które kształtują zaburzony i nieprawidłowy obraz rzeczywistości w percepcji dziecka. Rodzina dysfunkcyjna to taka rodzina w której dochodzi do ciągłych, różnorodnych nieprawidłowości w jej funkcjonowaniu (przemoc, uzależnienia, brak umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, zaniedbania, przestępczość, bezrobocie, obniżony poziom kompetencji wychowawczych, nieporadność życiowa). Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Wspierając rodziny wieloproblemowe, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. I tak zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest szeroko rozumiane wsparcie rodziny naturalnej, kiedy pojawiają się problemy.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Skrwilno zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opierając się na założeniach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 697) zaleca się zaangażowanie **asystenta rodziny**, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 tej ustawy. Niewątpliwie rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent rodziny reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako istotne zadanie w pracy z rodziną mówi wyraźnie i wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Zbudowanie takiej sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny stanowi nowe wyzwanie dla gminy Skrwilno oraz dla innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, czyli tzw. **rodziny wspierającej** może mieć ogromne i nieocenione znaczenie w pracy z rodziną. Pomoc rodziny wspierającej może dotyczyć różnych aspektów życia, organizowania czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny, pomoc w nauce, wskazówki dotyczące wychowania dzieci, ale również takich spraw codziennych jak nauka gotowania, sprzątania, utrzymania higieny osobistej czy też racjonalnego prowadzenia budżetu domowego. Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów. Dzieje się tak wzorem innych państw Unii Europejskiej, w których służby społeczne funkcjonują jak najbliższej rodziny.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Przepisy o pomocy społecznej mówią o ważnej zasadzie: zasadzie pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze strategią rozwiązywania problemów społecznych Gminy Skrwilno.

II. Uwarunkowania prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jako akt prawny najwyższej wagi, jest też najważniejszym aktem prawnym regulującym wszystkie elementy życia członków naszego społeczeństwa. Zatem temu aktowi powinny być podporządkowane ustawy i rozporządzenia dotyczące różnych sfer życia społecznego. Realizując Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Skrwilno na lata 2018 – 2020, należy brać pod uwagę między innymi:

- ✓ Konwencję o Prawach Dziecka, ratyfikowaną przez Polskę w 1991 r.
- ✓ Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 697);
- ✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 r., poz. 1769);
- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390).
- ✓ Ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487).

III. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej

Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w Gminie Skrwilno w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Diagnoza została dokonana w oparciu o dane z Urzędu Gminy w Skrwilnie (głównie ewidencja ludności) oraz z danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skrwilnie.

Punktem wyjścia do określenia zadań **Gminnego Programu Wspierania Rodziny** jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Skrwilnie.

Dla potrzeb Programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje dotyczące rodzin w gminie Skrwilno, zaprezentowane w formie tabeli nr 1, tabeli nr 2.

Tabela nr 1. Karta diagnostyczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Wyszczególnienie	Rok 2016/2017	% ogółu mieszkańców
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	299 / 295	4,95% / 4,91%
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	423 / 454	7,05% / 7,52%
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	23 / 21	0,38% / 0,35%
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	22 / 28	0,36% / 0,47%
Liczba dzieci korzystających ze świadczenia wychowawczego 500plus	526 / 527	8,71% / 8,78%
Liczba osób bezrobotnych – zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w Rypinie	310 / 245	5,13% / 4,08%
Liczba osób bezrobotnych – z prawem do zasiłku	39 / 43	0,64% / 0,71%
Liczba osób bezrobotnych – bez prawa do zasiłku	271 / 202	4,48% / 3,36%
Liczba osób posiadających Kartę Dużej Rodziny	67 / 44	1,11% / 0,73%

Źródło: Sprawozdania MRPiPS oraz CAS

Z posiadanych informacji przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie wynika, że na dzień 31 grudnia 2017 roku Gmina Skrwilno liczyła **6 036** stałych mieszkańców i **80** mieszkańców czasowych.

Tabela nr 2. Przyczyny trudnych sytuacji życiowych rodzin w 2017 roku

Występujący problem	Liczba środowisk
Ubóstwo	279
Niepełnosprawność	35
Bezrobocie	143
Długotrwała choroba	47
Alkoholizm / Problem alkoholowy	37
Narkomania	-
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (rodziny niepełne i wielodzietne)	67
Sieroctwo	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	47
Wielodzietność	23
Bezdomność	-

Sytuacja kryzysowa w rodzinie	23
Zdarzenie losowe	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach pomocy społecznej, ubóstwo i bezrobocie stanowią główne powody destabilizujące osoby i środowiska rodzinne. W 2017 roku wśród 295 rodzin korzystających z pomocy społecznej, problem ubóstwa dotyczył 279 rodzin. Inne powody deficytów to m.in. długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm czy niepełnosprawność.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Skrwilnie wynika, że do końca 2017 roku z terenu Gminy Skrwilno z **2413** dzieci zamieszkałych w gminie nie umieszczono dzieci w rodzinie zastępczej, ani też w innej placówce opiekuńczo - wychowawczej. Natomiast od sierpnia 2017 roku 3 dzieci przebywało w pogotowiu opiekuńczym na terenie powiatu rypińskiego (miejscowość Charszewo, gm. Rogowo), które zostały postanowieniem Sądu Rejonowego w 2018 roku umieszczone w domu dziecka w Rypinie.

W 2017 roku zaewidencjonowano ponadto zawarcie 31 małżeństw i 11 rozwodów.

IV. Czas realizacji programu

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2018 – 2020.

V. Odbiorcy programu

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

VI. Cele główne i szczegółowe

✓ Cel główny programu:

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Skrwilno w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

✓ Cele szczegółowe to:

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz

- dziecka i rodziny,
- wzmocnianie roli i funkcji rodziny,
 - wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
 - podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Oczekiwanym efektem realizacji Programu winno być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

VIII. Realizator programu:

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie w partnerstwie z:

- Placówkami oświatowymi z terenu Gminy Skrwilno
- Urzędem Gminy w Skrwilnie
- Starostwem Powiatowym w Rypinie
- Policją
- Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Rypinie
- Służbą Zdrowia
- Powiatowym Urzędem Pracy w Rypinie
- Kuratorską Służbą Sądową.

IX. Zadania w zakresie wspierania rodziny:

Kierunek działania	Sposób realizacji	Realizatorzy
1. Praca socjalna skierowana na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> - Analizowanie przez pracowników socjalnych sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych na podstawie poprzednio przeprowadzonych wywiadów środowiskowych. - Prowadzenie pogłębionej pracy socjalnej z rodziną na podstawie kontraktu socjalnego oraz wsparcie finansowe tych rodzin 	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie
2. Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - udostępnianie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych usług psychologa, prawnika, pracownika socjalnego, asystenta rodziny, mediatora. - ułatwianie dostępu do innych usług społecznych takich jak: terapia odwykowa, terapia rodzin, terapia dla sprawców przemocy i innych w miarę potrzeb wynikających z planu pracy z rodziną 	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie, Służba zdrowia, GKRPA, Placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

3. Udzielenie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcie i pomoc asystenta rodziny w wymiarze 1 etatu. Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. - udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych. - kierowanie asystenta rodziny do pracy z rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie
--	---	--

Dla realizacji zadań zakłada się następujące działania:

a) Pomoc i wsparcie asystenta rodziny. Wsparcie Interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania będą polegały na:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 6) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 7) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 8) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 9) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 10) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 12) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 14) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny,
- 15) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 16) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 17) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;
- 18) wykonywanie innych czynności i obowiązków wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Praca asystenta rodziny będzie również polegała na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych, w skład których wchodzić będą m.in. asystent rodziny, pedagog, pracownik

socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca asystenta rodziny lub zespołu powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

b) Poradnictwo specjalistyczne

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia.

Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną.

Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

c) Pomoc w formie rodzin wspierających

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia rodziny i dziecka. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólne spędzanie czasu wolnego. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy.

W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo oraz szkolenie.

d) Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

X. Źródła finansowania programu:

1. Środki własne Gminy Skrwilno,
2. Dotacje z budżetu państwa,
3. Środki pozabudżetowe.

XI. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w tabeli 1 i 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania czy też je odpowiednio zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez GOPS w Skrwilnie w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.

